

Laidiens: 16.11.2017., Nr. 228

Oficiālās publikācijas Nr.: 2017/228.9

Šī publikācija ir precizēta.

Precizējums: OP 2017/246.1

Ministru kabineta noteikumi Nr. 671

Rīgā 2017. gada 14. novembrī (prot. Nr. 57 35. §)

Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība

*Izdoti saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma
4. panta otro un ceturto daļu un 19. panta piekto daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

- Noteikumi nosaka obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības dzeramajam ūdenim, kārtību, kādā novērtējama dzeramā ūdens atbilstība šo noteikumu prasībām, kā arī dzeramā ūdens monitoringa un kontroles kārtību.
- Noteikumi attiecas uz virszemes un pazemes ūdeni, kas neapstrādātā veidā vai pēc speciālas sagatavošanas paredzēts patēriņam cilvēku uzturā, uztura pagatavošanai, izmantošanai mājāsaimniecībā, tirdzniecībai, kā arī izmantošanai pārtikas ražošanā – apstrādē, pārstrādē, konservēšanā – neatkarīgi no piegādes veida – pa ūdensvadu, cisternās vai fasējumā (turpmāk – dzeramais ūdens).
- Noteikumi neattiecas uz:
 - dabīgo minerālūdeni, kas atbilst normatīvo aktu prasībām par dabīgo minerālūdeni un avota ūdeni;
 - minerālūdeni, ko Zāļu valsts aģentūra atzinusi par zālēm saskaņā ar normatīvajiem aktiem par zāļu reģistrēšanas kārtību;
 - dzeramo ūdeni, ko iegūst atsevišķās ieguves vai piegādes vietās, kuras izmanto mazāk par 50 personām vai kurās ieguves apjoms nepārsniedz 10 kubikmetru diennaktī, ja dzeramo ūdeni neizmanto pārtikas aprītē vai sabiedrisko ēku ūdensapgādei vai nepiegādā, sniedzot sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu atbilstoši Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumam;
 - dzeramo ūdeni, ko izmanto tā, ka tas ne tieši, ne netieši nerada draudus cilvēku veselībai, un par to ir saņemts Veselības inspekcijas (turpmāk – inspekcija) atzinums.
- Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējam, kura īpašumā ir ūdensapgādes infrastruktūra un kurš nodrošina apdzīvotas vietas ar dzeramo ūdeni (turpmāk – ūdens piegādātājs), un pārtikas uzņēmumam atbildība par ēkas iekšējiem ūdensvadiem ir noteikta normatīvajos aktos par būvnormatīviem, kā arī Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā.

5. Ūdensapgādes sistēma atbilst normatīvajos aktos par būvnormatīviem noteiktajām prasībām. Neviena rīcība vai pasākums, tostarp ūdensapgādes iekārtu ekspluatācija, remonts vai maiņa, nedrīkst pasliktināt dzeramā ūdens kvalitāti vai palielināt piesārņojumu dzeramā ūdens ņemšanas vietās, radot draudus cilvēku veselībai.

6. Ūdensapgādes sistēmas mazgā, tīra un dezinficē pirms ekspluatācijas uzsākšanas un pēc avārijas remonta, bet ūdensvada iekārtas mazgā, tīra un dezinficē profilaktiski ne retāk kā divas reizes gadā. Pārtikas uzņēmumi savas iekārtas dezinficē atbilstoši uzņēmuma paškontroles programmai.

7. Šo noteikumu ievērošanu kontrolē:

7.1. Pārtikas un veterinārais dienests (turpmāk – dienests) – pārbaudot dzeramo ūdeni, ko izmanto pārtikas uzņēmumos, izņemot ūdensapgādes uzņēmumus;

7.2. inspekcija – publiskajos dzeramā ūdens apgādes objektos no ūdens ņemšanas vietas līdz patērētājam.

II. Obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības dzeramajam ūdenim un kārtība, kādā novērtējama dzeramā ūdens atbilstība noteiktajām prasībām

8. Nefasētais dzeramais ūdens šo noteikumu 1. pielikumā noteiktajām prasībām atbilst šādās vietās:

8.1. vietā, kur dzeramais ūdens izplūst no krāna, ja dzeramo ūdeni cilvēku patēriņam piegādā pa ūdensvadu vai izmanto sabiedrības vajadzībām izglītības, ārstniecības un sociālās aprūpes iestādēs;

8.2. ūdens piegādātāja ārējā ūdensapgādes tīklā un sadales sistēmā;

8.3. vietā, kur dzeramais ūdens izplūst no cisternas, ja dzeramo ūdeni piegādā cisternā;

8.4. vietā, kur pārtikas uzņēmumā dzeramo ūdeni iepilda pudelēs vai citos traukos, ja dzeramais ūdens tiek fasēts;

8.5. vietā, kur pārtikas uzņēmumā izmanto dzeramo ūdeni.

9. Dzeramā ūdens piegādātājs informē patērētāju par:

9.1. piegādātā dzeramā ūdens kvalitāti un nekaitīgumu, kā arī konstatētajām neatbilstībām;

9.2. korektīviem pasākumiem dzeramā ūdens kvalitātes un nekaitīguma nodrošināšanai;

9.3. iespējamo korektīvo rīcību, kas jāveic pašam patērētājam.

10. Dzeramā ūdens piegādātājs var neinformēt patērētāju par dzeramā ūdens neatbilstību kvalitātes un nekaitīguma prasībām, ja kontroles institūcijas šo neatbilstību ir atzinušas par niecīgu un cilvēku veselībai nekaitīgu.

11. Ja, nosakot dzeramā ūdens mikrobioloģiskos rādītājus (šo noteikumu 1. pielikums), ūdens paraugā atrod *Escherichia coli* vai enterokokus, dzeramā ūdens piegādātājs dzeramo ūdeni nekavējoties pārbauda atkārtoti.

12. Konstatējot dzeramā ūdens neatbilstību šo noteikumu prasībām vai organoleptisko rādītāju pārmaiņas, īsteno korektīvus pasākumus, lai novērstu neatbilstību vai iespējamus draudus cilvēku veselībai. Atkarībā no vietas, kur konstatēta neatbilstība, korektīvos pasākumus īsteno:

12.1. ūdens piegādātājs, kas ir atbildīgs par sniegto pakalpojumu līdz piederības robežai;

12.2. ūdensvada īpašnieks, valdītājs vai pārtikas uzņēmums, kura īpašumā ir ēkas iekšējais ūdensvads, kas nodrošina ūdens piegādi no sabiedriskā pakalpojuma sniedzēja infrastruktūras līdz patērētāja vai pārtikas uzņēmuma dzeramā ūdens krāniem;

12.3. ūdensvada īpašnieks, valdītājs vai pārtikas uzņēmums šo noteikumu 12.1. un 12.2. apakšpunktā neminētos gadījumos, ja dzeramo ūdeni iegūst pazemes ūdens gūtnē un realizē tirdzniecībā vai citādi izmanto saimnieciskā darbībā, vai piegādā publiskām ēkām un būvēm.

13. Ja tiek dezinficēta ūdens piegādes sistēma, ūdens piegādātājs kontrolē šo noteikumu 1. pielikuma 3.4. un 3.16. apakšpunktā noteiktos rādītājus, dezinfekcijas efektivitāti un dezinfekcijā lietoto ķīmisko reaģentu atlieku klātbūtni, saskaņojot ar inspekciju konkrēto izmeklējumu programmu.

III. Dzeramā ūdens monitoringa programmas izstrāde un izpilde

14. Dzeramā ūdens monitoringa veidi ir:

14.1. kārtējais monitorings, lai iegūtu informāciju par dzeramā ūdens mikrobioloģiskajiem, organoleptiskajiem un fizikāli ķīmiskajiem rādītājiem atbilstoši šo noteikumu 2. pielikuma 1. un 3. punktam, kā arī par dzeramā ūdens apstrādes efektivitāti;

14.2. auditmonitorings, lai noteiktu, vai dzeramais ūdens atbilst visiem šo noteikumu 2. pielikuma 2. punktā noteiktajiem kvalitātes un nekaitīguma rādītājiem, ievērojot šo noteikumu 2. pielikuma 3. punktā noteikto ūdens paraugu ņemšanas un analīžu veikšanas minimālo biežumu;

14.3. radioaktīvo vielu rādītāju monitorings, lai iegūtu informāciju par radioaktīvo vielu koncentrāciju dzeramajā ūdenī atbilstoši šo noteikumu 3. pielikumam.

15. Dzeramā ūdens mikrobioloģisko, ķīmisko un fizikālo vielu, tostarp radioaktīvo vielu, rādītāju monitoringu (turpmāk arī – monitorings) īsteno saskaņā ar šo noteikumu 2. un 3. pielikumu, regulāri laboratoriski pārbaudot dzeramo ūdeni, lai iegūtu informāciju par tā atbilstību šajos noteikumos minētajām nekaitīguma un kvalitātes prasībām, kā arī par pārmaiņām dzeramajā ūdenī.

16. Dzeramā ūdens piegādātāji un pārtikas uzņēmumi katru gadu līdz 1. janvārim izstrādā monitoringa programmu, saskaņo to ar inspekciju un atbilstoši tai īsteno monitoringu. Šī prasība neattiecas uz pārtikas uzņēmumiem, kam dzeramais ūdens tiek piegādāts pa centralizēto ūdensapgādes sistēmu. Inspekcija uztur informāciju par saskaņotajām monitoringa programmām.

17. Izstrādājot monitoringa programmu, var ņemt vērā riska novērtējuma rezultātus.

18. Saskaņojot šo noteikumu 16. punktā minēto dzeramā ūdens monitoringa programmu, inspekcija ņem vērā riska novērtējuma rezultātus, ja tādi ir un tie iegūti, izmantojot šo noteikumu 35. punktā minēto veidni.

19. Monitoringa programmā var iekļaut arī tos ūdens testēšanas rezultātus, kas iegūti, ūdens piegādātājam un pārtikas uzņēmumam veicot paškontroli, izmeklējot šo noteikumu 51. punktā minētajā laboratorijā atsevišķus ūdens paraugus, kā arī pārbaudot ūdensapgādes aprīkojuma funkcionalitātes un tehniskās apkopes statusa dokumentāciju, ūdens ņemšanas vietu apkārti, ūdens ieguves, attīrīšanas, glabāšanas un piegādes infrastruktūras inspicēšanas rezultātus.

20. Ja ūdens piegādātājam vai pārtikas uzņēmumam ir pierādījumi vai ja inspekcijai ir pietiekama un pamatota informācija par noteiktai ģeogrāfiskai teritorijai raksturīgo ūdens kvalitāti, iepriekšējās dzeramā ūdens testēšanas rezultātiem, kā arī par ūdens sagatavošanas un apstrādes tehnoloģijām un ūdensapgādes sistēmas tehnisko specifikāciju, kura nepieļauj konkrētā ūdens paraugu ņemšanas vietā tādu vielas koncentrāciju, kas varētu

pārsniegt attiecīgā rādītāja maksimāli pieļaujamo normu, tad šo rādītāju kārtējā monitoringā un auditmonitoringā var nenoteikt vai samazināt paraugu ņemšanas biežumu attiecīgā rādītāja izmeklēšanai.

21. Dzeramā ūdens monitoringa mērķi ir:

21.1. verificēt ieviesto pasākumu rezultativitāti, lai kontrolētu iespējamo apdraudējumu cilvēka veselībai visā ūdens piegādes ķēdē no ūdensguves baseina līdz ieguvei, attīrīšanai, glabāšanai un piegādei un apstiprinātu, ka dzeramais ūdens šo noteikumu 8. punktā minētajās atbilstības vietās ir pilnvērtīgs un tīrs;

21.2. sniegt informāciju par dzeramā ūdens atbilstību šo noteikumu 1. pielikumā noteiktajām rādītāju vērtībām;

21.3. veicināt vispiemērotāko līdzekļu noskaidrošanu, lai mazinātu apdraudējumu cilvēka veselībai.

22. Pienākums organizēt kārtējo monitoringu un auditmonitoringu neattiecas uz:

22.1. mazumtirdzniecības uzņēmumiem, kas neražo pārtiku un nenodarbojas ar tās sagatavošanu vai apstrādi, tai nonākot tiešā saskarē ar dzeramo ūdeni;

22.2. augu izcelsmes produktu primārās ražošanas uzņēmumiem, kas produktu apstrādē neizmanto dzeramo ūdeni;

22.3. mazumtirdzniecības uzņēmumiem, kas dzeramo ūdeni izmanto tikai karsto dzērienu, piemēram, kafijas, tējas, pagatavošanai, un to ņem no centralizētās ūdens apgādes sistēmas.

23. Pārtikas uzņēmumos neveic auditmonitoringu, bet vismaz vienu reizi divos gados veic kārtējo monitoringu, neņemot vērā šo noteikumu 2. pielikuma 3. punktā noteikto ūdens paraugu ņemšanas un analīžu minimālo biežumu, ja dzeramā ūdens kvalitāte nevar ietekmēt pārtikas produkta nekaitīgumu, pilnvērtīgumu un patērētāju veselību:

23.1. ja attiecīgais uzņēmums pārtikas aprītē nodarbojas ar:

23.1.1. medus iepakojšanu;

23.1.2. labības apstrādi, pārstrādi un iepakojšanu;

23.1.3. maizes un miltu izstrādājumu ražošanu;

23.1.4. augu izcelsmes produktu primāro ražošanu, ja dzeramo ūdeni izmanto produktu apstrādē;

23.1.5. taukvielu ražošanu;

23.2. ja dzeramo ūdeni neizmanto par pārtikas sastāvdaļu;

23.3. ja dzeramais ūdens pārtikas uzņēmumam tiek piegādāts pa centralizētu ūdensapgādes sistēmu, izņemot šo noteikumu 22.3. apakšpunktā minētos mazumtirdzniecības uzņēmumus.

24. Pa ūdensvadu iedzīvotājiem piegādātā dzeramā ūdens kārtējo monitoringu un radioaktīvo vielu rādītāju monitoringu veic ūdens piegādātājs, bet auditmonitoringu – inspekcija. Pārtikas uzņēmumos kārtējo monitoringu, auditmonitoringu un radioaktīvo vielu rādītāju monitoringu organizē uzņēmuma īpašnieks vai vadītājs.

25. Inspekcija šo noteikumu 24. punktā minēto auditmonitoringu īsteno par piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem, izvēloties arī uzņēmumus, iestādes un telpas, kurās plānots ņemt paraugus.

26. Dzeramā ūdens paraugus monitoringam un kontrolei ņem:

26.1. telpā vai iestādē no krāna tajā vietā, kur dzeramo ūdeni lieto patērētājs, ja ūdeni piegādā pa ūdensvadu;

26.2. vietā no krāna, kur dzeramais ūdens tiek izmantots pārtikas uzņēmumā;

- 26.3. vietā no krāna, kur dzeramo ūdeni iepilda pudelēs vai citos traukos, ja dzeramais ūdens tiek fasēts;
- 26.4. vietā, kur dzeramais ūdens izplūst no cisternas, ja ūdens ilgstoši vai īsu laikposmu tiek piegādāts cisternā;
- 26.5. vietā no krāna, kur dzeramais ūdens tiek izmantots sabiedrības vajadzībām izglītības, ārstniecības un sociālās aprūpes iestādēs.
27. Ja šo noteikumu 26.1., 26.4. un 26.5. apakšpunktā minētajās paraugu ņemšanas vietās dzeramais ūdens neatbilst noteiktajām prasībām, ūdens piegādātājs ņem dzeramā ūdens paraugu ārējā ūdensapgādes tīklā un sadales sistēmā, lai noteiktu neatbilstības vietu. Ūdens piegādātājs nodrošina iespēju ņemt dzeramā ūdens paraugus līdz ūdens komercuzskaites mērāparāta uzskaites mezglam uz ievada ēkā vai ēku grupā.
28. Ūdens piegādātājs pēc pārtikas uzņēmuma pieprasījuma informē to par testēšanas rezultātiem ārējā ūdensapgādes tīklā un sadales sistēmā.
29. Šo noteikumu 24. punktā minētajā gadījumā kārtējā monitoringa izmaksas sedz ūdens piegādātājs. Šo noteikumu 26.2. un 26.3. apakšpunktā norādītajās vietās ņemto ūdens paraugu monitoringa izmaksas sedz pārtikas uzņēmums, bet šo noteikumu 26.1., 26.4. un 26.5. apakšpunktā ņemto ūdens paraugu kārtējā monitoringa un radioaktīvo vielu rādītāju monitoringa izmaksas – ūdens piegādātājs.
30. Ja, pamatojoties uz personas iesniegumu, ir konstatēta dzeramā ūdens neatbilstība šo noteikumu 1. vai 3. pielikumā noteiktajām nekaitīguma prasībām, izdevumus par ūdens paraugu testēšanu sedz ūdens piegādātājs vai ēkas iekšējās ūdensapgādes sistēmas īpašnieks, veicot pārbaudes, kas noteiktas šo noteikumu 29. punktā.

IV. Riska novērtējuma izmantošana dzeramā ūdens monitoringa programmu izstrādē

31. Dzeramā ūdens riska novērtējums ir brīvprātīgs. Ja ir veikts riska novērtējums, var atkāpties no šo noteikumu 1. pielikumā noteiktajiem rādītājiem un šo noteikumu 2. pielikumā minētā paraugu ņemšanas biežuma atbilstoši šo noteikumu 39. un 40. punktam.
32. Dzeramā ūdens riska novērtējumā izmanto standartu LVS EN 15975-2 : 2013 "Dzeramā ūdens piegādes drošība. Vadlinijas risku un krīžu pārvaldībai. 2. daļa: Riska pārvaldība".
33. Riska novērtējumā var izmantot ūdens stāvokļa monitoringa programmu rezultātus saskaņā ar normatīvajiem aktiem par prasībām virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu un aizsargājamo teritoriju monitoringam un monitoringa programmu izstrādei.
34. Kompetentā iestāde dzeramā ūdens riska novērtējumā dzeramā ūdens apgādes sistēmās ir Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts "BIOR" (turpmāk – institūts "BIOR").
35. Dzeramā ūdens riska novērtējumam izmanto institūta "BIOR" tīmekļvietnē pieejamo dzeramā ūdens riska novērtēšanas veidni.
36. Riska novērtējumu īsteno ūdens piegādātājs un pārtikas uzņēmums vai pēc to pieprasījuma institūts "BIOR" atbilstoši normatīvajiem aktiem par institūta "BIOR" valsts pārvaldes uzdevumu ietvaros veikto darbību cenrādi.
37. Inspekcija var veikt riska novērtējumu, lai izstrādātu šo noteikumu 25. punktā minēto dzeramā ūdens auditmonitoringa programmu.
38. Pēc institūta "BIOR" pieprasījuma inspekcija tam sniedz nepieciešamo informāciju riska novērtējumam.